

РЕШЕНИЕ

№ 58

гр. София, 07.02.2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

Върховният касационен съд на Република България, второ наказателно отделение, в съдебно заседание на осемнадесети ноември през две хиляди двадесет и четвърта година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ТЕОДОРА СТАМБОЛОВА
ЧЛЕНОВЕ: БИСЕР ТРОЯНОВ
НАДЕЖДА ТРИФОНОВА

при секретар ИЛ. РАНГЕЛОВА и в присъствието на прокурора СИМОВ изслуша докладваното от съдията Н. Трифонова н. д. № 823/2024 година.

Производството по чл. 422, ал. 1 НПК е образувано по искане на осъдените И. Т. И., Е. Т. И., С. И. И., Б. Г. Т. и Т. Г. П., подадено от защитника им адв. К. Б. за проверка по реда на възобновяването на влязло в сила определение от 16.10.2018 г., постановено по НОХД № 503/2015г. по описа на Специализирания наказателен съд (СпНС), с което е одобрено споразумение по реда на чл. 382, ал. 7 НПК. В искането, поддържано и в съдебно заседание от адв. Д., се излагат доводи относно наличие на основания за възобновяване по чл. 422, ал. 1 НПК, като се пледира алтернативно за уважаването му съобразно предпоставките на т. 4 на посочения законов текст – постановено решение на ЕСПЧ от съществено значение за делото или по т. 5 – нарушение на материалния закон. Прави препращане към норми от правото на Европейския съюз – чл. 4 пар. 3 от Договора за европейския съюз, вр. чл. 47 и чл. 49 от Х. за основните права на Европейския съюз (ХОПЕС). Акцентира се на значението на постановеното от Съда на Европейския съюз (СЕС) решение от 16.11.2023г. по дело С-427/22г., по отправено преюдициално запитване от Върховния касационен съд на Р. България. Сочи се, че съгласно даденото в цитираното решение на СЕС тълкуване на чл. 4, пар. 1, т. 1 от Регламент 575/2013 г. на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници, изменен с Регламент 2019/2033 на Европейския парламент и на Съвета от 27 ноември 2019 година, обхватът на понятието „кредитна институция“, каквато е банката, включва едновременно приемане на депозити или други възстановими средства от обществеността и отпускане на кредити за собствена сметка. Въпросното решение на СЕС и последвалото в аналогичен смисъл произнасяне на Върховния касационен съд с Тълкувателно решение 1/2020г. на ОСНК, обуславят установена погрешна съдебна практика, в нарушение с правото на Съюза, която рефлектира върху правната оценка на съставомерността на деянието по чл. 252 НК. Въз основа на цитираната практика на СЕС, установеното ретроактивно действие на постановените тълкувателни заключения на съда в Люксембург, се защитава

тезата, че искането за възобновяване е допустимо, а разгледано по същество следва да доведе до цялостна отмяна на определението, с което е одобрено споразумението. Позовава се и на решения на Върховния касационен съд по реда на глава 33 НПК, постановени след решения на СЕС.

Осъденият И. И. заявява пред настоящата инстанция, че поддържа искането и желае да бъде оправдан. Останалите осъдени лица – Е. Т. И., С. И. И., Б. Г. Т. и Т. Г. П., не се явяват в съдебно заседание.

Представителят на Върховна прокуратура изразява становище, че искането е неоснователно. Не намира повод за възобновяване на производството, тъй като законовите разпоредби, действащи към момента на постановяване на съдебния акт, са били адекватно приложени.

Върховният касационен съд, второ наказателно отделение, като взе предвид доводите на страните и данните по приложеното дело, за да се произнесе констатира следното:

С определение от 16.10.2018 г., постановено по НОХД № 503/2015г. по описа на СпНС, е одобрено споразумение, сключено между защитниците на осъдените И. Т. И., Е. Т. И., С. И. И., Б. Г. Т., Т. Г. П. и С. Р. Ж. /последният не е сред вносителите на искането за възобновяване на наказателното производство/ и представител на държавното обвинение, с което подсъдимите са се признали за виновни в извършване на престъпления, както следва:

1. И. Т. И. за престъпления по: - чл. 321, ал. 3, т. 1 във връзка с ал. 1 от НК; - чл. 252, ал. 2 предложение второ, във връзка с ал. 1, предложение първо, във връзка с чл. 20, ал. 2 от НК и - чл. 253, ал. 5, във връзка с ал. 3, т. 1, предложение последно и т. 2, във връзка с ал. 2, предложение първо и пето, във връзка с ал. 1, предложение второ, във връзка с чл. 26, ал. 1, във връзка с чл. 20, ал. 2 от НК;
2. Е. Т. И. за престъпления по: - чл. 321, ал. 3, т. 2 във връзка с ал. 2 от НК;- чл. 252, ал. 2 предложение второ, във връзка с ал. 1, предложение първо, във връзка с чл. 20, ал. 2 от НК и - чл. 253, ал. 5, във връзка с ал. 3, т. 1, предложение последно и т. 2, във връзка с ал. 2, предложение първо и пето, във връзка с ал. 1, пр. второ, във връзка с чл. 26, ал. 1, във връзка с чл. 20, ал. 2 от НК;
3. С. И. И. за престъпления по:- чл. 321, ал. 3, т. 2 във връзка с ал. 2 от НК; - чл. 252, ал. 2 предложение второ, във връзка с ал. 1, предложение първо, във връзка с чл. 20, ал. 2 от НК и - чл. 253, ал. 5, във връзка с ал. 3, т. 1, предложение последно и т. 2, във връзка с ал. 2, предложение първо и пето, във връзка с ал. 1, предложение, второ, във връзка с чл. 26, ал. 1, във връзка с чл. 20, ал. 2 от НК;
4. Б. Г. Т. за престъпления по: - чл. 321, ал. 3, т. 2 във връзка с ал. 2 от НК; - чл. 252, ал. 2 предложение второ, във връзка с ал. 1, предложение първо, във връзка с чл. 20, ал. 2 от НК; - чл. 253, ал. 5, във връзка с ал. 3, т. 1, предложение последно и т. 2, във връзка с ал. 2, предложение първо и пето, във връзка с ал. 1, предложение второ, във връзка с чл. 26, ал. 1, във връзка с чл. 20, ал. 2 от НК;
5. Т. Г. П. за престъпления по: - чл. 321, ал. 3, т. 2 във връзка с ал. 2 от НК; - чл. 253, ал. 3, т. 1, предложение последно, във връзка с ал. 1, предложение второ, във връзка с чл. 20, ал. 2 от НК

Наложени са им и следните наказания, след приложението на чл. 23 НК:

На И. И. общо най-тежко наказание лишаване от свобода за срок от две години;

На Е. И. общо най- тежко наказание лишаване от свобода за срок от една година, чието изтърпяване е отложено по реда на чл. 66 НК за срок от три години;

На С. И. е наложено общо най-тежко наказание лишаване от свобода за срок от шест месеца, чието изтърпяване е отложено за срок от три години на основание чл. 66 НК;

На Б. Т. е наложено общо най-тежко наказание лишаване от свобода за срок от шест месеца, чието изтърпяване е отложено за срок от три години на основание чл. 66 НК.

На Т. П. Т. е наложено общо най-тежко наказание лишаване от свобода за срок от шест месеца, чието изтърпяване е отложено за срок от три години на основание чл. 66 НК.

Осъдени са на основание чл. 254, ал. 6 от НК да заплатят съответните описани в споразумението суми в полза на държавния бюджет.

Искането за възобновяване на наказателното производство по делото е подадено от активно легитимирани лица по чл. 420, ал. 2 от НПК, осъдени с влязло в сила определение по чл. 382, ал. 7 от НПК, което е акт от категорията такива по чл. 419, ал. 1 от НПК.

Допустимостта на искането за възобновяване изисква преценката на съда през призмата на основанието да се претендира преразглеждане на въпросите, решени с влязъл в сила съдебен акт, след постановяване на решение на СЕС в процедура по чл. 269 ДФЕС, в каквато насока са и аргументите на осъдените. Доколкото българският НПК не предвижда изрично основание за възобновяване на производството по наказателни дела, след постановяване на решение на СЕС, макар и относимо към основния предмет на наказателното производство, следва да се постави на обсъждане въпросът дали решението на СЕС не следва да се оцени като равностойно на решение на ЕСПЧ в смисъл на основание по чл. 422, ал. 1, т. 4 НПК, в конкретни и лимитирани случаи.

Разпоредбата на чл. 422, ал. 1, т. 4 НПК предвижда като основание за възобновяване на наказателно производство постановяване на решение на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), с което е установено нарушение на Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи (ЕКЗПЧОС), което има съществено значение за делото. Без да подлага на преоценка вложения от законодателя смисъл и утвърдената съдебна практика относно характера на решенията на ЕСПЧ и на СЕС, различния статут на двете съдебни институции и разликата в актовете им, настоящият съдебен състав намира следните допирни точки между решение на ЕСПЧ, като основание по чл. 422, ал. 1, т. 4 НПК и конкретното решение на СЕС по дело С-427/22г., разгледани в светлината на процедурата по чл. 422, ал. 1, т. 4 НПК:

Основанието за възобновяване по чл. 422, ал. 1, т. 4 НПК има за цел да поправи нарушено право, прокламирано от ЕКЗПЧОС, като нарушението е установено с решение на съда в Страсбург. Въпросното нарушение може да е допуснато в производство, приключило с влязло в сила съдебно решение на националния съд. Сходна е ситуацията в производството по чл. 267 от ДФЕС, при което с решение на СЕС се установява нарушение на право, произтичащо от правото на Европейския съюз (ЕС). В обхвата на правото на ЕС е и Х. на основните права на Европейския съюз, която в чл. 49 прогласява принципа на законоустановеност на престъплението, пресъздаващ смисъла на чл. 7 от ЕКЗПЧ.

В настоящия казус, даденото в решението на СЕС по дело С-427/22г. тълкуване на разпоредбата на чл. 4, пар. 1, т. 1 от Регламент 575/2013г., възприета и в изменението направено с Регламент 2019/2033, рефлектира върху защитено от Х. право за законоустановеност на престъплението доколкото има отношение към приложение на национална правна разпоредба и по-конкретно към точното приложение на елементи от обективната страна на криминализираното деяние по чл. 252 НК през призмата на дефиницията за „банка“ възприета в чл. 2 ЗКИ, пресъздаваща определението от чл. 4, пар. 1, т. 1 от Регламент 575/2013 г.

На следващо място, Решенията и на ЕСПЧ и на СЕС са задължителни за съдилищата в Р.България, като нормите от европейското право имат примат по отношение на националното законодателство, прогласен в чл. 5, ал. 4 от Конституцията на Република България.

По отношение действието на преюдициалното заключение спрямо националните съдилища, следва да се отчете тяхната задължителност не само за съда отправил запитването, а и за останалите национални съдилища на запитващата държава. Съществено за характеристиката на преюдициалните тълкувателни заключения е, че чрез тях се изяснява значението на норма от общностното право, респективно направеното тълкуване става част от самата общностна норма и е задължително за всички държави членки на ЕС, последица закрепена в трайната практика на СЕС.

Освен посочените сходства между решенията на ЕСПЧ, като основание за възобновяване на наказателното производство и конкретното тълкувателно решение на СЕС, пред страната ни, като член на ЕС се поставя изискване за спазване принципите на лоялно сътрудничество, изведени от чл. 4, пар. 3 ДЕС и на равностойност и ефективност при гарантиране защитата на правата, които субектите черпят от правото на ЕС. Принципът на равностойност изисква равно третиране на исканията, които субектите могат да направят в случай на нарушения на права, произтичащи от националното право и на сходни искания за нарушения на правата, произтичащи от правото на Съюза. А принципът за ефективност налага преценката дали националната правна уредба прави невъзможно или прекомерно трудно прилагане правото на Съюза като се държи сметка за мястото на съответните правила в цялото производство, за протичането му и за особеностите му пред различните национални инстанции (решения на СЕС - С-2/08, т.27, С-93/12 т.48).

Гаранциите относно спазване на дадено право се състоят, както в дефинирането на мерки, които пречат на нарушаването им и правят възможно упражняването им, така и в способи за компенсация на засегнатия субект било под формата на обезщетение за претърпени вреди от нарушаване на правата му, било като възможност за преразглеждане на въпроса, по който е допуснато нарушението.

Тези гаранции са относими към актове, действия или бездействия на различни национални юрисдикции, включително и спрямо влезли в сила съдебни решения, които са в противоречие с норми на европейското законодателство (решения по делата *Frauncovich*, *Brasserie du Pêcheur* и *Factortame* и *Kobler* - С-224/2001г.). Практиката на СЕС в посочените три решения определено бележи обогатяване и разширяване, като се достига до заключението за ангажиране отговорността на държавата за всяко нарушение на общностното право, независимо от мястото на органа, който го е допуснал, с оглед разделението на властите.

По делото *Kobler*, СЕС достига до крайния извод, че държавите членки носят отговорност за вреди от нарушения, извършени от съдебни органи, разглеждащи делата като последна инстанция. Предпоставките за възникване на тази отговорност могат да се обобщят като: нарушаване на общностна норма, която предоставя права на частноправни субекти, това нарушение следва да е достатъчно сериозно и да е налична причинно-следствена връзка между нарушението и претърпени вреди (виж С. К. „ За отговорността на държавата за вреди, причинени от съдебни решения“ сп. Търговско право, кн.2/2006г.).

Преценявайки посочените условия конкретно към спецификата на настоящото дело, следва да се отбележи, че доколкото в Решението на СЕС по дело

С-427/2023 г. не е установено нарушаване на конкретна общностна норма, която предоставя права на частноправни субекти, за последните пътят за търсене на обезщетение за вреди от постановени съдебни актове в противоречие с общностното право по реда на ЗОДОВ (като закон регламентиращ националния правен ред за търсене на отговорност от държавата за вреди от съдебни решения), не може да отговори на критериите за ефективен метод на защита.

Преюдициалното запитване, отправено до СЕС по дело С-427/2022 г. е прието за разглеждане, не във връзка с установено противоречие на вътрешно правни норми с разпоредби на европейското право, а тъй като националното право е направило разпоредбите на правото на ЕС приложими чрез извършено препращане към съдържанието им, което е наложило необходимостта от еднаквото третиране на тези положения, попадащи в приложното поле на разпоредбите на общностното право (Регламент 575/2013 г. и Регламент 2019/2033).

Трябва да се отчете и особеността на казуса, налагащ преразглеждане на въпроси, които са изключително от компетентността на наказателния съд, а именно наказателната отговорност, която лицето носи, съобразена с принципа на законоустановеност на престъплението и наказанието. Тази преценка не би могла да се извърши от граждански съд, натоварен с разглеждане на искове по реда на чл. 2 от ЗОДОВ, който следва да се съобрази с изброените основания за претендиране на вреди. Сред тях не фигурира решение на съд, с което дадено лице е признато за виновно и осъдено, без съдържанието на акта и последиците му да са ревизирани от наказателен съд.

Не на последно място, за ощетените частноправни субекти е изтекла и давността, за да претендират обезвреда по реда на ЗОДОВ.

Както вече бе отбелязано, средствата, с които лицата разполагат за защита по отношение на постановени актове, противоречащи на правото на ЕС, не включват само възможност за търсене на обезщетения за причинени вреди. В практиката на СЕС се застъпва последователно схващането, че всяка държава членка решава въпроса с причинените вреди на частноправни субекти в рамките на националното си право и с инструментите, които то предвижда. За да преодолее колизията между принципите на равностойност и ефективност с принципа на правна стабилност и национална автономия, от които произтича и принципа на сила на присъдено нещо, следва да се използват съществуващите вътрешно правни механизми за преразглеждане на влезли в сила решения, по които се установява нарушаване на правото на ЕС с приоритет, за да се постигне еднакво и вярно приложение на правото на ЕС (решение С-213/13г. на СЕС).

Съществуването в националното ни законодателство на механизъм за възобновяване на наказателното производство и отмяна на акт, постановен след решение на ЕСПЧ, с което е установено нарушение на ЕКЗПЧОС – чл. 422, ал. 1, т. 4 НПК, в настоящата конкретна хипотеза, дава необходимите гаранции, произтичащи от посочените по-горе принципи и най-вече на принципа на ефективност.

В искането за възобновяване на наказателното производство защитата вярно посочва, че Върховният касационен съд е имал вече повод да се произнесе и по други дела, налагащи съобразяване с решение на СЕС (С-393/2019 г.), установяващо нарушени права, произтичащи от правото на ЕС, използвайки процесуалните способности по гл. 33 НК – (решение 60118 от 19.07.2021 г. на ВКС по нд 427/2021 г. и решение 97 от 30.08.2021 г. на ВКС по нд 300/2021 г.). На вниманието на Върховния касационен съд тогава е било поставено установеното с решение на СЕС (С-393/2019 г.) несъответствие на конкретна национална правна норма предвиждаща конфискация на МПС, когато то принадлежи дори на трето

добросъвестно лице, щом е използвано за извършване на престъпление контрабанда (чл.242, ал.8 НК) с норма от правото на ЕС – чл. 2, пар. 1 от Рамково решение 2005/212, вр. чл. 17, пар.1 от Х. Това е дало основание на Върховния касационен съд да разгледа исканията за възобновяване на производството, след като СЕС е постановил решение по С-393/2019, на плоскостта на основанието по чл. 422, ал. 1, т. 5 НПК.

В настоящия казус, за разлика от цитираните две дела, се касае за решение на СЕС, дало тълкуване на правна норма от правото на ЕС, която в принципен план е възприета адекватно в националното законодателство – чл. 2 ЗКИ, поради което не би могло да се направи аналогия с основанието по чл. 422, ал. 1, т. 5 НПК.

Независимо от разликата в смисъла на произнасянето на СЕС по делата С-393/2019 г. и С-427/2022 г., общото в случая са поставените на обсъждане пред настоящата инстанция въпроси за ефекта на решенията по преюдициалните запитвания спрямо влезли в сила съдебни актове и начинът, по който следва да се използват механизмите на националното право, за да се преодолее допуснатото в тях нарушение. „По отношение на влезли в сила съдебни решения по наказателни дела, практиката на СЕС приема, че не се изисква задължителна отмяна и преразглеждане във всички случаи, когато е установено противоречие с общностна норма, но въпросът следва да се реши съобразно националния закон. А именно, че влязлото в сила незаконосъобразно съдебно решение следва да се отстрани по механизма на националния закон чрез извънредните способности за отмяна, доколкото вътрешното право на страната допуска тази отмяна“ (решение № 97 от 30.08.2021 г. по н.д. № 300/2021г., Н.К, III н. о. на ВКС).

Изложеното дотук дава основание и на настоящия съд да използва процесуалния механизъм за възобновяване на наказателното производство по отношение на влязъл в сила съдебен акт - определение, с което е одобрено споразумение по реда на чл. 382, ал. 7 НПК като адекватен процесуален способ за преодоляване конфронтацията между принципът на правна стабилност и задължителната сила на тълкувателното преюдициално заключение и то от момента на влизане в сила на тълкуваната разпоредба, макар и не на правното основание, използвано от двата съдебни състава постановили решенията по н.д. 427/2021 г. и н.д. 300/2021 г., а на основание чл. 422, ал. 1, т. 4 НПК.

Балансът, който трябва да се постигне между принципите на равностойност и ефективност, от една страна и на правна сигурност и законност, от друга, изисква от съда преценка за спазване на условието, което НПК въвежда в разпоредбата на чл. 422, ал. 1, т. 4 НПК, а именно, както постановеното решение на ЕСПЧ, така и решението на СЕС да има съществено значение за конкретното дело, както и новото разглеждане на делото да е необходимо за отстраняване последиците от нарушението.

Съществеността на решението на СЕС от 16.11.2023г. по С-427/2022 г. за наказателното дело, по което е постановено определението от 16.10.2018 г. по НОХД № 503/2015 г. на СпНС, се състои в даденото тълкуване на разпоредбата на чл. 4, пар. 1, т. 1 от Регламент 575 и възприетото от вътрешното ни право дефиниране на понятията по чл. 2 ЗКИ.

Съдържащото се в решението на СЕС разяснение на понятието за „кредитна институция“ (т. 39, 40, 42, 44, 50), в частност банка, е релевантно за законосъобразното прилагане на бланкетната норма на чл. 252 НК, тъй като има пряко отношение към обективните признаци на състава ѝ. Възможността едно лице да носи наказателна отговорност за деяние по чл. 252 НК – извършване по занятие на банкова дейност без съответно разрешение, изисква установяването на обстоятелствата дали е осъществена дейност по публичното привличане на влогове

или други възстановими средства, дали са предоставяни редом с това кредити или друго финансиране за своя сметка и на собствен риск, без да има съответно разрешение и дали това е ставало по занятие.

Въпреки липсата на противоречие между вътрешното право, обективизирано в банковите закони и конкретно в ЗКИ, и относимото право на ЕС, наложената до скоро погрешна съдебна практика е дефинирала кредитирането във всеки един случай като банкова дейност, без да са подлагани на изследване и доказване въпросите за наличието на публично набиране на средства от обществеността, което е обективизирано и в съдържанието на одобреното споразумение по настоящото дело. Тази съдебна практика е коригирана с приемането на решение по тълкувателно дело № 1/2020 г. на ОСНК на ВКС, с което върховната инстанция се произнесе по въпросите за същността на банковата дейност, като предпоставка да се носи наказателна отговорност по чл. 252 НК. Така че разясненията, дадени в преюдициалното тълкуване несъмнено са от съществено значение за настоящото дело, доколкото имат отношение към предмета на доказване, към обективните признаци на престъплението, респективно към съставомерността му.

Възобновяването на производството и преразглеждането на въпросите относно законосъобразното приложение на разпоредбата на чл. 252 НК в светлината на даденото от СЕС тълкуване и на решението по тълкувателно дело № 1/2020 г. на ОСНК на ВКС, е начин осъдените лица да получат адекватна, законосъобразна компенсация за нарушени права, чрез възможността да се преразгледат въпросите за наказателната им отговорност.

Средство за постигане на баланс между принципа на равностойност и ефективност и правна сигурност се явява и срокът, в рамките на който лицето може да подаде искане за възобновяване:

В конкретния случай то е подадено на 16.05.2024 г. и е в рамките на 6 месечния срок, както предвид постановяване на решението на СЕС на 16.11.2023 г., така и предвид решение по тълкувателно дело № 1/2020 г. на ОСНК на ВКС.

С изискването за наличие на срок, съответен на предвидения в чл. 422, ал. 1, т. 4 НПК не се накърнява правото на адекватна съдебна намеса на осъдените за престъпление по чл. 252 НК лица, които не са подали своевременно искане за възобновяване на наказателното производство. В принципен план законодателството ни предвижда лимитирана възможност осъденото лице да атакува чрез извънредните способности за съдебен контрол съдебен акт, който счита за постановен при наличие на предпоставките по чл. 422, ал. 1, т. 4-6 НПК. Както в случай на постановено решение на ЕСПЧ по конкретно дело, установяващо нарушено право по ЕКЗПЧ от съществено значение за същото, така и в хипотезата на нарушение на материалния закон по чл. 422, ал. 1, т. 5 НПК, даваща основание да се атакува материалната законосъобразност на акт по чл. 419 НПК, с който е признат за виновен, осъденият разполага със срок от 6 месеца според чл. 421, ал. 3 НПК, в който може да се възползва от възможностите на процесуалния закон, за да отправи искане да се преразгледа делото, както е направила защитата в настоящия случай.

Възможностите на прокуратурата безсрочно да инициира такова производство, което би било в полза на осъдения няма да се коментират, предвид вносителите на настоящото искане.

По изложените съображения настоящият съд намира, че искането за възобновяване е допустимо. Разгледано по същество, същото е частично основателно.

С определение от 16.10.2018 г., по НОХД № 503/2015 г. на СпНС, е одобрено споразумение, сключено между защитник на осъдените и представителя на

прокуратурата, с което те са се признали за виновни в извършване на престъпления по чл.321 НК, по чл.252 и по чл.253 НК. Искането за възобновяване на наказателното производство е свързано с претенцията да се отмени изцяло съдебният акт, която не може да бъде удовлетворена напълно. В настоящата процедура съдът се съсредоточава единствено върху последиците, които решението на СЕС има върху постановения съдебен акт и нуждата от неговата ревизия, с цел привеждането му в съответствие с тълкуването, което е дадено на разпоредбите на общностното право, намерили отражение във вътрешноправни норми.

Преразглеждането на въпросите относно съставомерността на деянието по чл. 252 НК, се основава на даденото тълкуване в решението на СЕС по дело С-427/2022 г. по отправеното преюдициално запитване от ВКС относно съдържанието на нормата на чл. 4, т. 1 от Регламент 575. Изложените по-горе в мотивите на настоящото решение доводи, относно последиците му за правилното тълкуване на основен елемент от състава на престъплението по чл. 252 НК, а именно съдържанието на понятието за банковата дейност съгласно нормата на чл.2 ЗКИ, към която се препраща, запазват своето значение. А обсъждането на този въпрос с обратна сила е възможен вследствие на действието, което има тълкувателното решение на СЕС *ex tunc* – установяващо съответното тълкуване на правна норма от момента на създаването ѝ, освен ако в акта на СЕС изрично е посочено, че действието на решението се ограничава само занапред, каквото ограничение цитираното решение на Съда от Люксембург не съдържа. Разпоредбата на чл. 252 НК, към датата на деянията, описани в обвинителния акт, е имала идентична редакция, както и към момента на постановяване на решението на СЕС, в частта ѝ относно банковата дейност осъществяването, на която без съответно разрешение е по занятие, е обявено за наказуемо. Неправилното определяне на банковата дейност от съдебната практика, към момента на постановяване на определението, единствено като дейност по кредитиране, влиза в противоречие с правилната ѝ трактовка, изводима от разпоредбата на чл. 2 ЗКИ, пресъздаваща коректно смисъла и съдържанието на чл. 4, т. 1 Регламент 575.

И тъй като по настоящото дело не е налице постановена присъда или решение, обвинителният акт е инструментът, в който се съдържат съставомерните факти. Липсата на такива за извършване на публично влогонабиране от страна на осъдените, като кумулативна предпоставка наред с кредитирането, при формулиране на обвинение за осъществяване на банкова дейност без разрешение, предопределя изначално несъставомерността на деянието по чл. 252.

Следователно неправилното тълкуване на правната норма на чл. 252 НК и липсата на факти в обвинителния акт относно осъществено от осъдените публично влогонабиране по смисъла на параграф 1, т. 3 от ДР ЗКИ, като кумулативна предпоставка за осъществяване на банкова дейност, редом с кредитиране, водят до заключението, че съдът не е имал основание да одобри сключването на споразумението в частта, в която осъдените са се признали за виновни в извършване на престъпления по чл. 252 НК.

Отстраняването на констатираното нарушение е допустимо да се извърши чрез частична отмяна на определението на съда относно признаването на подсъдимите за виновни по чл. 252 НК след възобновяване на производството и оправдаването им по този пункт на обвинението. Това е пълната гаранция, която възстановява нарушените им права, произтичащи от правото на ЕС и от Х. Тя е в полза на осъдените, в правомощията е на ВКС по чл. 425, ал. 1, т. 2, вр. чл. 24, ал. 1, т. 1 от НПК и не налага връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на окръжния съд.

Що се отнася до останалите две обвинения, то ВКС не би могъл да разшири произнасянето си и спрямо осъжданията по чл. 321 и чл. 253 НК поради няколко причини. На първо място, спазването на баланса между принципите на ефективност и на правна сигурност, изискващ преценката относно същественост на въпросите, по които се е произнесъл СЕС към конкретното дело, за да се допусне неговото преразглеждане, очертават правната рамка и на произнасянето на съда в процедурата по чл. 422 НК. В настоящия казус решението на СЕС е относимо единствено към обективните признаци на деянието по чл. 252 НК, изискващо изложението на факти, както относно дейност на лицата по публично влогонабиране, така и за извършено кредитиране, без съответно разрешение и по занятие.

На следващо място, приложимата в настоящия случай процесуална техника спрямо последиците от тълкувателното заключение на СЕС по отношение на влязъл в сила съдебен акт, изисква прецизно дефиниране на въпросите, по които може да се допусне възобновяване на производството, предвид изискването това да стане по изключение, само в строго определени от закона случаи. Не на последно място е ограничен и обхватът на проверката в рамките на установените фактически положения, които съобразно конкретната ситуация са изводими от обстоятелствената част на обвинителния акт.

Както мотивите на решението на СЕС по дело С-427/2023 г., така и ТР № 1/2020 г. на ОСНК дават разяснения само на въпросите относно съставомерността на деянието по чл. 252 НК и необходимите фактически рамки, в които то следва да се доказва. Въз основа на изложеното в обвинителния акт като факти и правни изводи, осъдените са се съгласили да сключат споразумение, с което са се признали за виновни и по трите обвинения и са се съгласили да понесат съответните наказания. Изложените в обвинителния акт допълнителни обстоятелства относно факти, които не са относими към обвинението по чл. 252 НК, а касаят престъпленията по чл. 321 и 253 НК излизат извън обхвата на настоящия вътрешно правен способ за контрол. Принципно и двете обвинения включват факти, които не се припокриват изцяло с тези, обосновали обвинението по чл. 252 НК, дори като единствено предикатно престъпление. Да се твърди идентичност или изключителна обвързаност между трите обвинения, която да мотивира благоприятните последици по отношение на обвинението по чл. 252 да се произведат и спрямо определеното в частта му касаеща чл. 321 и 253 НК, е неоснователно.

В подкрепа на изложеното може да се изтъкне и доводът за включени в обвинителния акт факти за извършено набиране на парични средства за осъществяване на кредитна дейност, с ангажиране на лица, различни от осъдените (стр. 5 от обвинителния акт) от значение, както за обвинението касаещо пране на пари, така и към функционирането на организираната престъпна група. Същото се отнася и за обстоятелствата свързани с извършване на финансови операции със средства, придобити чрез престъпление, които за различните осъдени са с различно съдържание и в различни съучастнически конфигурации (включително с лица, които са починали).

Като последица от изложените съображения за ограничения обхват на извънредния способ за проверка на влязъл с сила съдебен акт, трябва да се отбележи, че по отношение на осъдената Т. Г. П. обвинителният акт и сключеното споразумение изначално не включват обвинение в престъпление по чл. 252 НК. За това и искането за възобновяване на наказателното производство по отношение на нея следва да се остави без уважение.

По гореизложените съображения, Върховният касационен съд намира искането за възобновяване на наказателното производство по НОХД № 503/2015 и

за отмяна на постановеното определение по реда на чл. 382, ал. 7 НПК за частично основателно с правни последици произтичащи за одобреното споразумение в частта, с която осъдените И. И., Е. И., С. И., Б. Т. са признати за виновни и осъдени за престъпление по чл. 252, ал. 2, вр. чл. 20 НК.

Възобновяването на производството и частичната отмяна на определението на СпНС като резултат от реализираните правомощия на Върховния касационен съд по чл. 425, ал. 1, т. 2 НПК и оправдаването на осъдените по обвинението по чл. 252 НК, има за последица и изключване на наложените им за това наказания от съвкупността по чл. 23 НК, както следва: по отношение на осъдения И. И. наложената санкция за престъплението по чл. 252, ал. 2, пр. 2, вр. ал. 1, вр. чл. 20, ал. 2, вр. чл. 55, ал. 1, т. 1 НК от 2 години лишаване от свобода, по отношение на осъдения Е. И. наложената санкция за престъплението чл. 252, ал. 2, пр. 2, вр. ал. 1, пр. 1 вр. чл. 20, ал. 2, вр. чл. 55, ал. 1, т. 1 НК – 1 година лишаване от свобода, по отношение на осъдената С. И. наложената санкция за престъплението чл. 252, ал. 2, пр. 2, вр. ал. 1, пр. 1 вр. чл. 20, ал. 2, вр. чл. 55, ал. 1, т. 1 НК – 6 месеца лишаване от свобода, по отношение на осъдената Б. Т. наложената санкция за престъплението чл. 252, ал. 2, пр. 2, вр. ал. 1, пр. 1 вр. чл. 20, ал. 2, вр. чл. 55, ал. 1, т. 1 НК – 6 месеца лишаване от свобода.

Направената корекция не рефлектира върху размера на определеното общо наказание по реда на чл. 23 НК за всеки един от осъдените.

Предвид изложеното, Върховният касационен съд, второ отделение,

РЕШИ:

ВЪЗОБНОВЯВА наказателното производство по НОХД № 503/2015 г. по описа на СпНС като отменя постановеното по него определение от 16.10.2018 г. с което е одобрено споразумение по отношение на И. И., Е. И., С. И., Б. Т. в частта, с която са се признали за виновни в извършване на престъпление по чл. 252, ал. 2, вр. ал. 1, вр. чл. 20 НК като ги оправдава по това обвинение.

Изменя определението в частта относно наложените на осъдените общи наказания по реда на чл. 23 НК, като изключва от съвкупността наказанията по чл. 252, ал. 2 НК, както следва: спрямо И. И. отменя наложената санкция за престъплението по чл. 252, ал. 2, пр. 2, вр. ал. 1, вр. чл. 20, ал. 2, вр. чл. 55, ал. 1, т. 1 НК от 2 години лишаване от свобода, спрямо осъдения Е. И. отменя наложената санкция за престъплението чл. 252, ал. 2, пр. 2, вр. ал. 1, пр. 1 вр. чл. 20, ал. 2, вр. чл. 55, ал. 1, т. 1 НК – 1 година лишаване от свобода, спрямо осъдената С. И. отменя наложената санкция за престъплението чл. 252, ал. 2, пр. 2, вр. ал. 1, пр. 1 вр. чл. 20, ал. 2, вр. чл. 55, ал. 1, т. 1 НК – 6 месеца лишаване от свобода, спрямо осъдената Б. Т. отменя наложената санкция за престъплението чл. 252, ал. 2, пр. 2, вр. ал. 1, пр. 1 вр. чл. 20, ал. 2, вр. чл. 55, ал. 1, т. 1 НК – 6 месеца лишаване от свобода.

Оставя без уважение искането за възобновяване на наказателното производство по отношение на осъдената Т. Г. П.

Решението е окончателно.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: